

Likarätt

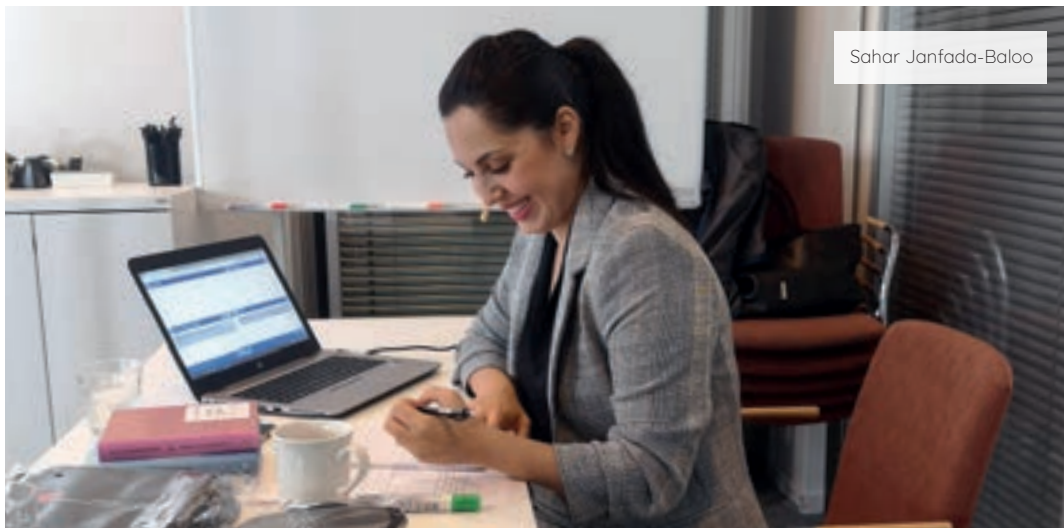
OCH LIKA MÖJLIGHETER.

STORA
LIKARÄTTSGALAN
JILL JOHNSON
MED VÄNNER

UTBILDNING &
FORTBILDNING
FÖR ALLA

STORA LIKARÄTTSDAGARNA 21-22 MAJ 2024 ► [LIKARÄTT.NU](https://likaratt.nu)

Sahar Janfada-Baloo

Om kvinnor, liv och frihet

För snart tio år sedan började jag arbeta med likarättsfrågor inom Region Skåne. I en fantastisk likarättsakademi har vi tillsammans skapat en plattform för lokal och nationell utbildning, kompetensutveckling och forum i det breda spektrumet ”Likarätt och lika möjligheter”.

Det värmer mitt hjärta och känns helt rätt i tiden att Stora Likarättsdagarna 2024 har temat jämställdhet. I denna bilaga får ni följa en del av vårt arbete som genomsyras av engagemang, kärlek och omtanke. Stora

Likarättsdagarna är mäktiga; vi alla samlas och stärks tillsammans i frågor och ämnen som kan vara svåra att prata om. Som psykiatriker och beroendemedicinare ser jag dagligen människor som kämpar eftersom de betraktas som annorlunda, eller betar sig utanför normen.

I världen utsätts dagligen människor för diskriminerande handlingar, både lokalt och globalt. En stor utmaning ligger i att skapa långsiktiga och hållbara verktyg åt civilsamhället för att kunna inkludera samtliga grupper att interagera och samverka. Vår identitet i form av exempelvis etnicitet, kultur, genus eller vår yrkesroll är avgörande för våra föreställningar om hur vi bör vara som människor.

Stora Likarättsdagarna ger oss möjlighet att stanna upp och reflektera, ta tid att lyssna in och få ett utbyte av kunskap. Kunskap kan ges i olika former, musik som medicin kan ha en läkande, lugnande och lindrande kraft. På kongressen bejakar vi den kraften genom att bjuda in till Stora Likarättsgalan, som låter oss mötas på lika villkor och med lika möjligheter.

Häng med oss till Stora Likarättsdagarna och Stora Likarättsgalan 2024. Tillsammans kan vi skapa en vänligare värld där allt fler blir välkomnade!

Sahar Janfada-Baloo
President, Stora Likarättsdagarna 2024

Tänk på...

Tänk på att det bitvis är svåra ämnen och frågeställningar som diskuteras, där många kan ha olika erfarenheter och uppfattningar. Varje skribent står för sina egna uttalanden, som kan vara en personlig uppfattning eller reflektion. Det finns såklart flera olika sätt att se och tolka saker på och tillsammans försöker vi finna en bra väg framåt. Målet är att alla ska kunna känna sig absolut välkomna. Under Stora Likarättsdagarna, och på våra andra utbildningar & fortbildningar, finns möjlighet till fördjupad interaktion och dialog. Berätta gärna för oss om det är något Du saknar eller önskar att vi tar med oss i läroprocessen. Vi lär av varandra hela livet. Tack på förhand!

Innehåll

- 4** **Likarättsakademien och vårt arbete**
Region Skånes Likarättsakademi arbetar för lika rättigheter och möjligheter
- 5** **Stora Likarättsdagarna och Eurovision 2024**
Karin Andersson och Jonas Nilsson i Likarättsakademien bjuder på sina tankar, tips och matnyttiga fakta inför kommande likarättsevent!
- 6-7** **Likarättsrund, en ny del i arbetsmiljöarbetet**
Ambitionen med likarättsrund är att skapa bättre förutsättningar för en god arbetsmiljö fri från diskriminering, kränkande särbehandling och trakasserier.
- 8** **Alla människors lika värde**
En viktig grundhållning för västerländsk demokrati är respekten för alla människors lika värde, säger Carl Johan Sonesson.
- 8** **Filmtajm med Likarättsakademien**
Under ledning av Erik Hjortek i Likarättsakademien har ett arbete med filminspelningar satt i gång.
- 9** **Kvinnors hälsa viktigt i det globala jämställdhetsarbetet**
Sverige är en viktig internationell röst för universell sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter.
- 10** **Ett samtal med Jill Johnson**
Som kvinna kan jag vara både stark och svag, och båda sidorna är accepterade, more or less.
- 11** **Stora Likarättsgalan 2024**
En stjärnspäckad hyllning till kvinnan och jämställdheten.
- 12** **Hur jämställda är arbetsvillkoren i Sverige?**
Arbetsvillkoren för kvinnor och män är olika trots samma arbetsgivare. Det visar rapporten som 16 av 21 länsstyrelser tagit fram.
- 13** **Framtidens tillgänglighetsarbete**
Personer med funktionsnedsättning lever i ett stort socioekonomiskt och hälsomässigt utanförskap.
- 14** **Diskriminering, ett utbredd samhällsproblem**
DO:s rapport visar att ett mycket stort antal personer uppger att de diskrimineras varje år.
- 15** **Tre läkares tankar om medveten närvaro**
Att träna "medveten närvaro" är att med ett öppet sinne fokusera på det som är här och nu, samt göra medvetna val.
- 16-17** **När vi ser världen med kvinnors ögon**
I över 40 år har Gudrun Schyman varit drivande i frågor om vår miljö och vårt klimat, samt om fred och feminism.
- 18** **Welcome to Sweden**
Viktiga berättelser om sådant som patienter eller närstående upplevt i kontakt med vården.
- 19** **Stora Likarättspriset**
Årets Stora Likarättspris sätter patienternas och de anhörigas berättelser i fokus!
- 19** **Podden "Alla föds nakna"**
I podcasten "Alla föds nakna" förlängs och förstärks samtal från det offentliga rummet där människor möts.

Ola Björgell
Foto: Oskar Stackeryd

Redaktören har ordet

Nu bjuder vi in till 10-årsjubileum för Stora Likarättsdagarna och Stora Likarättsgalan. Det ska firas med extra mycket av allt: allt från fantastiska föredrag varvat med god skånsk mat, till en härligt glittrande galakväll med sång och musik. Det är långt över tiotusen personer som deltagit i våra olika likarättsaktiviteter genom åren och antalet deltagare fortsätter växa. Allt sker med språket, "kommunikationen", som vårt främsta verktyg, i den dialog som uppstår i varje mellanmänniskt möte med likarätt och lika möjligheter i fokus.

Det finns mycket ondska och våld i vår värld. Då är det viktigare än någonsin att vi tar extra väl hand om varandra och den jord vi lever på. Vi kan slösa med det som vi alla behöver: att ge varandra trygghet, kärlek och visa medmänsklighet. Vänlighet föder mer vänlighet!

Det är med stor glädje jag överlämnar stafettpinnen till Sahar Janfada-Baloo som ny president för Stora Likarättsdagarna. Det passar dessutom extra bra inför 2024 med tanke på kongressens tema "jämställdhet". Jag och min goda kollega Karin Andersson har varit med sedan allra första starten. Vi fortsätter nu vårt arbete, alltmer som mentorer, och välkomnar nästa generation att säkra likarättsarbetet för framtiden. Det är ju något som alltid ska rulla på, som en viktig del i det yrkeslivslånga lärandet, för oss alla!

Ola Björgell, regionöverläkare, ordförande i
Region Skånes Likarättsakademi

"Stora Likarättsdagarna är en tvärprofessionell och nationell kongress. Häng med tillsammans med några kollegor, från just din arbetsplats, så blir vi ännu fler som ses. Alla yrkeskategorier är välkomna! Tillsammans möts vi över yrkesgränserna. Jag hoppas vi ses där!"

Fanny Born, medicinsk sekreterare, korrekturläsare för tidningen Likarätt & lika möjligheter, Certifierad Likarättsambassadör, Region Skånes Likarättsakademi

Likarättsakademin och vårt arbete

Vi i Region Skånes Likarättsakademi jobbar till vardags på olika ställen, i olika funktioner och har olika bakgrunder. Vi arbetar däremot för lika rättigheter och möjligheter för alla i Region Skåne. Begreppet "likarätt" innebär i korthet att oavsett vem du är – medarbetare, patient, närstående, resenär eller besökare i Region Skåne – ska du få dina rättigheter tillgodosedda, respekterade och bli likvärdigt bemött. Vi behöver arbeta aktivt mot kränkande särbehandling, exkludering, trakasserier och diskriminering. Alla ska kunna känna sig absolut välkomna hos oss i Region Skåne.

Vår hemsida, www.likaratt.nu, är den bästa platsen för att hålla sig uppdaterad och få mer information. Där kan du läsa om hur DU också kan arbeta med likarättsfrågor genom att till ex-

empel bli en certifierad Likarättsambassadör. Du som arbetar utanför Region Skåne kan hämta hem bra tips och inspiration för att starta något liknande på er hemmaplan! På hemsidan berättar vi mer om vår grundutbildning, våra fortbildningsdagar, Stora Likarättsdagarna, vår tidning Likarättsbilagan, våra olika pilotprojekt, nyheter inom likarätt, vår podcast "Alla föds nakna", samt olika tips och länkar. Kort och gott; ett bra ställe för likarätts-information!

Nästa tillfälle för Stora Likarättsdagarna är 21-22/5 2024, och kongressen välkomnar alla yrkesgrupper i hela Sverige. Det vore trevligt om just DU vill möta oss där!

Erik Hjortek, webmaster och grafiker i Likarättsakademin

Likarättsambassadör

Vad är en Certifierad Likarättsambassadör för något?

I Region Skåne välkomnas medarbetare till en fem dagars lång likarättsutbildning. Utbildningen består av två dagars grundutbildning, deltagande i kongressen "Stora Likarättsdagarna" under två dagar, samt en valfri fortbildningsdag inom ämnesområdet som arrangeras fortlöpande. Därefter erhålls ett diplom i samband med en högtidlig certifiering. Alla som certifierats får återkommande inbjudningar till fortbildning, som en del i det yrkeslivslånga lärandet.

Stora Likarättsdagarna och Eurovision 2024

Karin Andersson och Jonas Nilsson i Region Skånes Likarättsakademi bjuder på sina tankar, tips och matnyttiga fakta inför kommande likarättsevent!

Karin Andersson, handläggare Likarätt och Jonas Nilsson, leg. sjuksköterska

Karin: ”Vi är stolta över att kunna erbjuda Stora Likarättsdagarna på just Malmö Arena. Malmö Arena håller mycket hög klass, det har vi fått ytterligare ett kvitto på; Eurovision Song Contest kommer återigen att arrangeras där 2024, strax innan Stora Likarättsdagarna. Deltagare i Stora Likarättsdagarna eller musikartist; på Malmö Arena har det ingen betydelse, alla blir lika varmt välkomnade. Stora Likarättsdagarna bjuder också på sång och musik under vår festliga Stora Likarättsgala för både profession och allmänhet.”

Jonas: ”Ja, det är ett mycket väl planerat arrangemang med god service och fantastisk mat. Planeringen är minutiös och utformad så att alla kan må riktigt gott och få med sig en väldigt bra känsla.”

Karin: ”Det blir intensiva dagar med föreläsningar men också möjlighet att mötas, samtala med kollegor och skapa goda nätverk under pauserna. Pauserna ger också tid för reflektion och lite vila. Att då kunna njuta av god mat och fika ser vi som en extra bonus.”

Jonas: ”Att få omge sig med kollegor som finner värde i likarättsfrågor är en fantastisk upplevelse. Det blir en känsla av samhörighet och öppenhet. Jag möter vänlighet och respekt från alla deltagare. Många nya tankar och perspektiv uppkommer på ett naturligt sätt när en stor samling deltagare hör och ser något gemensamt. Personen som sitter bredvid dig är på Stora Likarättsdagarna av samma anledning som du, för att mötas och lära sig mer. Ett ypperligt tillfälle att knyta kontakter med nya och gamla kollegor i stunden.”

Karin Andersson, handläggare Likarätt och Jonas Nilsson, leg. sjuksköterska.

Stora Likarättsdagarna

Stora Likarättsdagarna och Stora Likarättsgalan är en nationell kongress som 10-års-jubilerar 21-22 maj 2024. Vi startar med gemensam lunch. Därefter möts alla i stora arenarummet och får lyssna till eftermiddagens föredrag. Kvällen avslutas med mingel och Stora Likarättsgalan. Under andra dagen erbjuds föredrag i tre olika fördjupningsspår. Kongressen har inget vinstsyfte och välkomnar alla olika yrkeskategorier. Merparten av deltagarna kommer från hälso- och sjukvård samt vård och omsorg. Läs mer om program och anmälan på www.likaratt.nu

Vi ses kring matbordet och vid fikastunden under Stora Likarättsdagarna!

Tim Borglin, food & beverage manager, och Liselott Flett, konditor; tillsammans med sina kollegor ser de till att vi bjuds på mat och fika som ger mersmak. Det bästa av husmanskost tillsammans med lokala skånska inslag brukar vara ett vinnande koncept. Eftermiddagsfikan brukar Malmö Arena kalla för ”Fika i världsklass” och vi kan enbart hålla med.

”Vi ser att likarättsronden i framtiden kan inkluderas som en valbar fördjupningsdel i arbetsmiljöronden. Att integrera arbetet med aktiva åtgärder i det systematiska arbetsmiljöarbetet stärker Region Skånes arbets sätt med aktiva åtgärder. Arbetsmiljöronden kan delvis bidra till en sådan integrering, vilket ökar förutsättningarna för att arbeta på ett metodiskt sätt med aktiva åtgärder.”

Fredrik Dahl, HR-strateg

Likarättsrond – en ny del

I flera enkäter, runt om i landet, svarar medarbetare och patienter allt för ofta att de utsätts för diskriminering, kränkande särbehandling och/eller trakasserier.

Susanne Ehn, Fredrik Dahl, Sara Ströberg och Ola Björgell

Våra arbetsplatser påverkas av de normer och strukturer som finns i samhället. Vi behöver därför hjälpas åt att på olika sätt tänka normkreativt och reflektera över hur vi exkluderar eller inkluderar varje människa vi

”

Känner alla sig lika trygga i att tala om sin familjekonstellation, sina intressen, sina förutsättningar och motsättningar i fikarummet?

Susanne Ehn, projektansvarig för Likarättsronden

möter, medvetet eller omedvetet. I denna artikel berättar vi om vårt pilotprojekt ”likarättsrond”. Ambitionen med likarättsrond är att skapa

bättre förutsättningar för en god arbetsmiljö fri från diskriminering, kränkande särbehandling och trakasserier.

– Känner alla sig lika trygga i att tala om sin familjekonstellation, sina intressen, sina förutsättningar och motsättningar i fikarummet? Är det endast de inom normen som får ta plats? Skämtas det på andras bekostnad? Är lokalerna tillgängliga för alla? Kommunicerar vi med exkluderande normativa exempel och stereotyper? Får alla patienter vård på lika villkor?, frågar Susanne Ehn, projektansvarig för Likarättsronden.

Så går det till!

En likarättsrond är ett teamwork där alla hjälps åt att stanna upp, observera, notera, utvärdera och agera. Medarbetare och chefer får ta del av en kort enkät. Här efter görs ett besök, det vi kallar ”likarättsrond”, på arbetsplatsen. Likarättsronden fungerar på alla arbetsplatser, både med och utan patientnära verksamhet. Vid besöket hålls ett samtal, en dialog i samverkan tillsammans med medarbetare och chefer, med utgångspunkt i diskrimineringslagens sju grunder. Tidsmässigt avsätts en halv arbetsdag till detta på arbetsplatsen. Därefter sammanställs en rapport med återkoppling i dialog. Styrkor och utmaningar, tankar och idéer ventileras gällande hur likarättsarbetet kan fortsätta att

Vad är normer?

Normer är föreställningar och oskrivna regler om hur personer förväntas vara, se ut och bete sig. De är föränderliga över tid och förändras beroende på sammanhang. Dessa normer påverkar oss alla och ger vissa personer fördelar och mer makt än andra. Ofta får de som tillhör normen omedvetet fördelar och de som bryter mot normen blir ofta särbehandlade. Det kan ta sig uttryck i osynliggörande, trakasserier, förlöjliganden eller i form av mikroaggressioner som kan vara svåra att bemöta eller bortförklara. Den fysiska och psykiska press som detta genererar kallas minoritets-stress och drabbar ofta de grupper som diskrimineringslagen speciellt vill skydda. En del normer kan generellt vara av godo men alla de som begränsar människors liv och hälsa måste ändras av dem som innehar en maktposition, till exempel alla vi som arbetar i hälso- och sjukvården samt vård och omsorg”.

Ref: ST-boken, från BT till färdig specialist. Studentlitteratur, Red. Ola Björgell, Ulrika Uddenfedt Wort, Sidan 350, 2: a upplagan, 2021.

Ola Björgell i dialog med fackliga representanter i regionala skyddskommittén. Ett gott samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare är en grundförutsättning i likarättsarbetet.

”Varje arbetsplats har en skyldighet att bedriva aktiva åtgärder. Likarättsronden kan bli ett bra verktyg för genomförandet, helt i linje med gällande diskrimineringslag.”

Sara Ströberg, tf HR-chef Koncernkontoret

i arbetsmiljöarbetet!

”

Vi har startat pilotprojektet likarättsrond. Där beaktas tillgängligheten och bemötandet i de olika grupper som möts på den aktuella arbetsplatsen.

Ola Björgell, regionöverläkare och ordförande i Region Skånes Likarättsakademi

utvecklas. Antidiskrimineringsbyrån Malmö mot Diskriminering har under pilotprojektet gett feedback till både rondhavare och arbetsplatserna. En likarättsrond har en tydlig struktur och process och är ett skyddat varumärke hos Patent- och registreringsverket (PRV).

– Vi har startat pilotprojektet likarättsrond. Där beaktas tillgängligheten och bemötandet i de olika grupper som möts på den aktuella arbetsplatsen. Målet är att alla ska kunna känna sig välkomna och inkluderade. Några likarättsronder är genomförda i pilotens första version, ytterligare ett par är inbokade till kommande termin. Vi tar vänligt och försiktigt ett steg i taget framåt och finputsar fortlöpande på konceptet så att det blir hållbart över tid. På sikt hoppas vi att likarättsronder blir en naturlig del i arbetsmiljöarbetet på allt

fler platser, säger Ola Björgell, regionöverläkare och ordförande i Region Skånes Likarättsakademi.

Ett verktyg i arbetet med aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen

Inom Region Skånes Likarättsakademi och Koncernstab HR finns ett nära samarbete för att tillsammans utveckla likarättsronden. Målet är att likarättsronden ska bli ett välfungerande verktyg och stöd som allt fler arbetsplatser och chefer kan använda i det lagstadgade arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering. Vår förhoppning är att en likarättsrond sätter i gång en process på arbetsplatsen. Återkommande likarättsronder kan över tid skapa allt mer inkluderande normer och förhållningssätt.

Men, det finns utmaningar för att lyckas. Just nu är vi några enstaka kollegor som arbetar i

Susanne Ehn i planeringsmöte med Fredrik Dahl och Sara Ströberg.

pilotprojektet med högst begränsade resurser. Däremot ser vi redan nu att likarättsronden fungerar mycket bra som koncept och har en god potential att spridas brett i vår stora organisation. Vi utbildar årligen allt fler certifierade likarättsambassadörer i Region Skåne. Det kan bli en väldigt fin grund till rondhavare av likarättsrond i framtiden. Fler goda krafter finns även bland våra skyddsombud i Region Skåne. Under vårterminen 2024 startar vi skräddarsydda likarättsrondsutbildningar. Med den skräddarsydda utbildningen blir vi allt fler som hjälps åt efterhand och det möjliggör en hållbarhet över tid.

Arbetsplatsen som genomfört en likarättsrond får ett fint diplom. Kanske blir det er tur nästa gång!

Lästips!

Här rondar de med fokus på bemötande!

Barnböcker och patientinformation på fler språk samt tydligare regler kring tolk. Det var några förbättringsförslag när två kliniker på Skånes universitetssjukhus gick en likarättsrond för att kartlägga risker för diskriminering. Läs mer i tidningen Vårdfokus: Här rondar de med fokus på bemötande (vardfokus.se).

Alla människors lika värde

En viktig grundhållning för västerländsk demokrati är respekten för alla människors lika värde. I ett samhälle finns både rättigheter och skyldigheter. Jag menar att en viktig rättighet är rätten till att kunna få akut sjukvård oavsett plånbokens tjocklek och oavsett var i världen man råkar befinna sig. Jag är därför stolt över att Region Skåne i ett tidigt skede skrev till regeringen och därmed tillkännagav vår uppfattning: att vårdpersonal ska undantas från en eventuell framtida informationsplikt i de fall det handlar om att ge ”vård som inte kan anstå”.

För mig personligen handlar det om en grundläggande värdering, att alla människor oavsett bakgrund, ekonomisk status eller status för medborgarskap alltid ska kunna känna sig trygga i att söka akut sjukvård i Sverige. Jag tycker samma rättighet ska gälla för oss svenskar oavsett var vi befinner oss i världen. Men, om denna rättighet paras med en lagstiftning, där den vårdande instansen samtidigt måste anmäla personen ifråga till utvisande myndigheter, så är risken stor att rättigheten för en del personer inte blir en rättighet mer än på pappret. Barnet, som inte tagit beslutet att familjen ska gömma sig i vårt land, riskerar att bli utan akut vård den dag han eller hon behöver den, om föräldrarna vet att de kommer att anhållas och utvisas efter att besöket på akuten är avslutat. Är det rimligt att ha ett system som innebär att man av rädsla inte vågar söka akut sjukvård?

I samhället och på många av våra arbetsplatser runt om i hela landet förekommer olika former av diskriminering, trakasserier och negativ särbehandling. Enligt diskrimineringslagen finns det en skyldighet för arbetsgivaren att arbeta

Carl Johan Sonesson, regionstyrelsens ordförande, Skåne.

med ”aktiva åtgärder” mot diskriminering. Som arbetsgivare arbetar vi aktivt med att tillgodose en trygg arbetsplats och står alltid på personalens sida. Men personlig vidareutbildning inom likarätt, samt att ha en egen verktygslåda, för att bidra till en arbetsplats utan diskriminering, är bra och viktigt att ha med sig.

Den 21 och 22 maj 2024 är det **Stora likarättsdagarna**, då kommer jag personligen att hälsa er alla varmt välkomna från stora scenen vid invigningen.

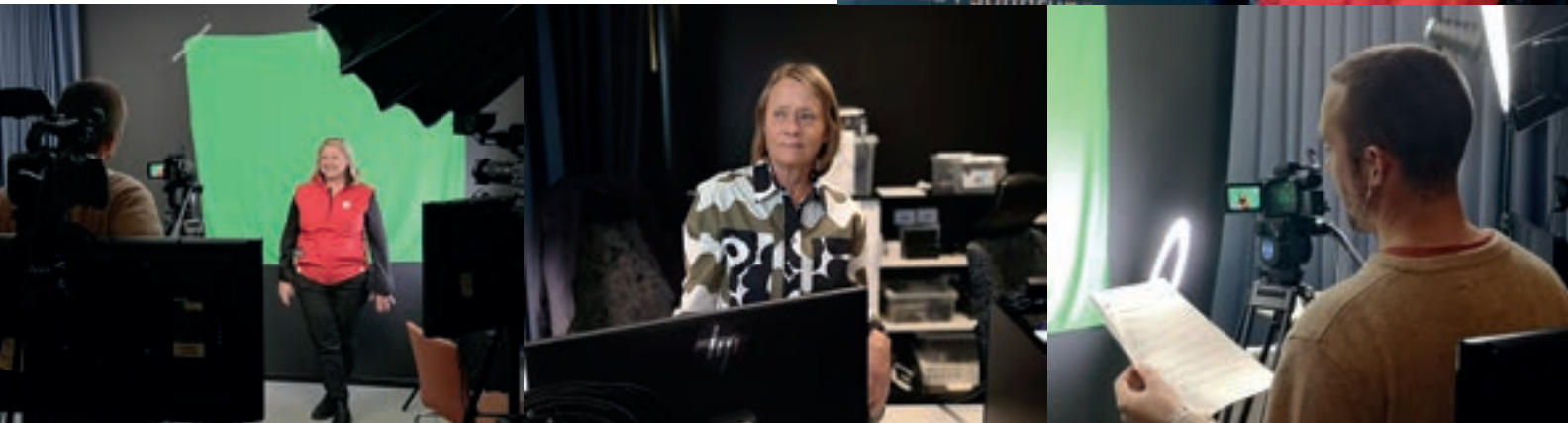
Carl Johan Sonesson,
Regionstyrelsens ordförande, Skåne

Filmtajm med Likarättsakademin

Under ledning av Erik Hjortek i likarättsakademin har ett arbete med filminspelningar satt igång.

– Efterhand skapar vi allt från korta informationsfilmer till lite längre material för utbildning, säger Erik.

På bilderna syns likarättsakademin mitt i en filminspelning. Håll utkik på hemsidan www.likaratt.nu med länk till premiärvisningen!

Kvinnors hälsa viktigt i det globala jämställdhetsarbetet

Sverige är en viktig internationell röst för universell sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter. Den globala hälsan försämras nu för första gången på länge, bland annat till följd av covid-19-pandemin, inbromsningen av världsekonomin och flera pågående krig. Detta påverkar även kvinnors hälsa.

Sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter (SRHR) innefattar mödra- och nyföddhälsa, könsrelaterat våld, reproduktiv cancer, infertilitet, preventivmedel, aborter, HIV/AIDS och andra sexuellt överförbara sjukdomar.

Det finns många utmaningar globalt, och utsatta grupper drabbas värst ^[1]. 90% av de kvinnor som dör av cervixcancer lever i låg- och medelinkomstländer och fortfarande vaccineras inte alla unga mot HPV-viruset som orsakar de flesta fallen ^{[2][3]}. Osäkra aborter står för ungefär 8% av alla mödradödsfall globalt ^[4], varav de allra flesta sker i låg- och medelinkomstländer ^[5].

Det finns tydliga kopplingar till det bredare globala hälsoarbetet. Förbättrad mödra- och förlossningsvård leder till förbättrad hälsa och räddar liv. SRHR-satsningar ger både ökat välbefinnande och ökad inkomst för kvinnor, vilket i sin tur minskar fattigdom och främjar jämställdhet, och inverkar positivt på barns hälsa och välbefinnande ^[1]. SRHR-tjänster kan integreras i existerande sjukvårdssystem. Det gör att resurser används mer effektivt och att sjukvårdstjänster kan utnyttjas av fler. En möjlighet är att fokusera på vård under hela livscykeln. I Sri Lanka finns till exempel folkhälsoarbarnmorskor "from womb to tomb" ^[6]. Sådana initiativ är viktiga och en möjlighet för Sverige att lära av.

Allt mer talar för att enbart tillgång till hälso- och sjukvård inte räcker, utan att vårdens kvalitet är avgörande. Vårdmötet är i detta fall centralt. Det kan till exempel handla om att jobba evidensbaserat, använda tolk, och ställa öppna frågor, men också om att våga reflektera kring sin egen bakgrund och sina egna fördomar ^[7].

SRHR är en viktig del i att verka för jämlik vård och jämställdhet, och påverkas på gott och ont av hela samhället. Det gör att vi måste arbeta brett både inom och utanför hälsosektorn. Oavsett om vi jobbar lokalt, nationellt eller globalt kan vårt arbete bidra till förbättrad hälsa och rättigheter för kvinnor.

Mia Appelbäck, ST-läkare obstetrik och gynekologi, Skånes universitetssjukhus Malmö, ledamot, Kommittén för Global Hälsa, SLS

Mia Appelbäck

Sara Wide Gustafsson, AT-läkare, ledamot programkommittén SLS

Sara Wide Gustafsson

Anna-Theresia Ekman, Doktorand i global barnhälsa, Institutionen för global folkhälsa, KI, ordförande Svenska Läkaresällskapets kommitté för global hälsa

Anna-Theresia Ekman

Referenser

1. Starrs, A.M., et al., Accelerate progress-sexual and reproductive health and rights for all: report of the Guttacher-Lancet Commission. *Lancet*, 2018. 391(10140): p. 2642-2692.
2. Ferlay, J., et al., Cancer incidence and mortality worldwide: sources, methods and major patterns in GLOBOCAN 2012. *Int J Cancer*, 2015. 136(5): p. E359-86.
3. Bruni, L., et al., Global estimates of human papillomavirus vaccination coverage by region and income level: a pooled analysis. *Lancet Glob Health*, 2016. 4(7): p. e453-63.
4. Say, L., et al., Global causes of maternal death: a WHO systematic analysis. *Lancet Glob Health*, 2014. 2(6): p. e323-33.
5. Ganatra, B., et al., Global, regional, and subregional classification of abortions by safety, 2010-14: estimates from a Bayesian hierarchical model. *Lancet*, 2017. 390(10110): p. 2372-2381.
6. Daniel, S., Why Sri Lanka beats India in maternal mortality ratios, in *Al Jazeera*. 2016.
7. Essén, B., Obstetrik i ett globalt och migrationsrelaterat perspektiv, in *Obstetrik*, G. Ajne, M. Blomberg, Y. Carlsson, Editor. 2006, Studentlitteratur.

"Svenska Läkaresällskapet (SLS) vill bidra till en mer jämlik hälsa och ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem i Sverige och globalt, baserat på hälsa som mänsklig rättighet. SLS uppmuntrar aktiviteter kring global hälsa och hållbar utveckling, ur samtliga av Svenska Läkaresällskapets fyra perspektiv: vetenskap, utbildning, etik och kvalitet. Stora Likarättsdagarna är en återkommande mötesplats där dessa fyra perspektiv kan inkluderas i ett samarbete med likarätt och lika möjligheter i fokus."

Catharina Ihre Lundgren, vice ordförande, Svenska Läkaresällskapet, docent, överläkare, MMK, KI

Möt SLS och författarna till denna artikel på Stora Likarättsdagarna den 21/5 2024!

Ett samtal med Jill

”Vi måste jobba på att automatisera ett jämställt förhållningssätt, ska det ens behöva vara en diskussion?” Läs om hur vår huvudartist Jill Johnson resonerar kring Stora Likarättsgalans fokus i år, i ett samtal med galans konstnärliga ledare och konferencier Ulrika Gudmundsson Schönberger.

Ulrika: Hej Jill! Vårt samtal idag blir inte riktigt som det brukar, idag har jag bestämt vad vi ska prata om! Men det slår ju mig direkt att ämnet ”jämställdhet” ofta kommer upp när vi pratar som vänner. Vi har känt varandra så länge och båda mött utmaningar som handlar om att vi är kvinnor. Men jag tänkte att vi ska börja med att lyfta glädjen; vad tycker du är det bästa med att vara kvinna?

Jill: Som kvinna kan jag vara både stark och svag, och båda sidorna är accepterade, more or less. Jag känner att det är ett privilegium att få bo i en

”

Det finns många mönster kvar att bryta, mycket kvar att jobba med, men en bit på vägen har vi kommit.

kvinnas kropp och ha fått förmånen att bli gravid och bära och föda och nära ett barn. Jag tycker om de mjuka, omhuldande, empatiska och omvårdande känslorna som bor i de flesta kvinnor och i de flesta människor. Det tunga med att vara kvinna har jag vägt upp med det som är roligt med att

vara kvinna. Mycket tack vare den trygghet och självkänsla jag fått med mig från min uppväxt.

U: Det där är så avgörande, tror jag, hur signalerna har varit under uppväxten. Både du och jag har haft lyckan att växa upp med föräldrar som behandlat sina barn lika, ja, min pappa har tre döttrar och säger ibland att det är vi som uppfostrat honom... Och våra starka mammor har tagit sina självklara platser i samhället. Jag tror, precis som du, att sådant har stor betydelse för hur man agerar, eller inte agerar, under resten av sitt liv. Men trots goda förutsättningar har vi nog någon gång båda känt oss behandlade på ett negativt sätt just för att vi är kvinnor. Diskriminerade, helt enkelt. Hur kan vi på bästa sätt arbeta för att sådana situationer inte ska uppstå?

J: Jag tror på att stå upp för andra kvinnor och lyfta varandra, känna systerskapet. Ställa skarpa krav på omgivningens förhållningssätt och påpeka alla former av diskriminering.

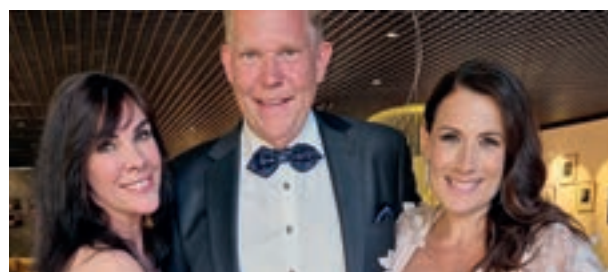
U: Ja! Och jag känner ju dig som en människa som alltid säger ifrån när något är fel. Har du pratat mycket om de här frågorna med dina barn? Eller har de kanske sett hur du agerat och självklart gjort likadant?

J: Det har jag, och jag tycker att det bor i deras system och personligheter. Barnen är upplysta av oss föräldrar, samhället och alla kvinnor de har i sin närhet. Det finns mycket feminism kring dem och de har en stark systerfamn i sitt tänk.

U: Jag tror att de här frågorna är mer självklara för de yngre generationerna. Bland annat för att vår generation, män som kvinnor, tagit till sig vad jämställdhetsrörelsen genom decennier och faktiskt århundraden slagits för. Vågar vi oss på ett försiktigt hurra, eller kanske ett ja må hon leva?

J: Det finns många mönster kvar att bryta, mycket kvar att jobba med, men en bit på vägen har vi kommit. Jag säger både hurra och ja må hon leva!

Håll utkik
efter
biljettsläpp!

Ulrika Gudmundsson Schönberger och Ola Björgell välkomnar Stora Likarättsgalans huvudartist Jill Johnson till Malmö Arena.

STORA LIKARÄTTSGALAN 2024

”Ja må hon leva”

En stjärnspäckad hyllning
till kvinnan och jämställdheten

med Jill Johnson
och vänner!

21 maj
kl 18.30
MALMÖ
ARENA

Biljettsläpp i december på:
malmoarena.com

För mer information om Likarättsdagarna:
likaratt.nu

Ett arrangemang under ledning av Ulrika Gudmundsson Schönberger och Ola Björgell samt Region Skånes likarättsakademi. I samarbete med Musik i Syd, Region Skåne och Svenska Läkaresällskapet.

Hur jämställda är arbetsvillkoren i Sverige?

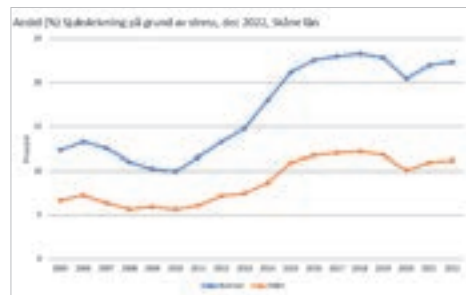
Arbetsvillkoren för kvinnor och män är olika trots samma arbetsgivare. Det visar rapporten ”Hur jämställda är arbetsvillkoren? – En jämförelse mellan kvinno- och mansdominerade yrken i kommuner och regioner”. Rapporten jämför arbetsvillkoren i den mest kvinnodominerade och den mest mansdominerade yrkeskategorin i 240 kommuner och regioner. I de kvinnodominerade yrkeskategorierna arbetar fler deltid, oftare på obekväma arbetstider, sjukskrivningarna är högre och antalet medarbetare per chef är högre.

I rapporten, som 16 av 21 Länsstyrelser tagit fram, jämförs ett urval av arbetsvillkor mellan den mest mansdominerade respektive den mest kvinnodominerade yrkeskategorin hos varje kommun och region. De ojämlika arbetsvillkoren är viktiga faktorer bakom kvinnors sämre ekonomi och hälsa.

”

I Skåne är skillnaden i inkomst mellan kvinnor och män 63 000 kr om året. På ett 40-årigt arbetsliv är det en skillnad på över 2,5 miljoner kr. Var femte kvinna med funktionsnedsättning har så låga inkomster att de riskerar att leva i fattigdom

Syftet med rapporten är att synliggöra lokala och strukturella skillnader i arbetsvillkor och att utgöra underlag för fortsatt arbete med ekonomisk jämställdhet i kommuner och regioner.

Andel (%) sjukskrivning på grund av stress, december 2022, Skåne län.

Den ekonomiska jämställdheten är ett särskilt prioriterat målområde i jämställdhetspolitiken. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor vad gäller betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. I Skåne är skillnaden i inkomst mellan kvinnor och män 63 000 kr om året. På ett 40-årigt arbetsliv är det en skillnad på över 2,5 miljoner kr. Var femte kvinna med funktionsnedsättning har så låga inkomster att de riskerar att leva i fattigdom.

Några generella slutsatser från rapporten:

1. Deltid är vanligare i de kvinnodominerade yrkesgrupperna, vilket får direkta konsekvenser för den ekonomiska jämställdheten och fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.
2. Sjukfrånvaron är högre i kvinnodominerade yrkesgrupper, vilket indikerar bristande jämställdhet både gällande arbetsmiljö och det obetalda hem- och omsorgsarbetet.
3. Antalet medarbetare per chef är klart högre i kvinnodominerade yrkesgrupper trots att de emotionella kraven är högre och förutsägbarheten är lägre jämfört med mansdominerade yrkesgrupper.

Länsstyrelsen vill stödja kommuner och regioner i arbetet med jämställda arbetsvillkor för att öka den ekonomiska jämställdheten, förbättra hälsan och att vara en attraktiv arbetsgivare.

Rapporten ”Hur jämställda är arbetsvillkoren? – En jämförelse mellan kvinno- och mansdominerade yrken i kommuner och regioner” finns att läsa på Länsstyrelsen Skånes hemsida, www.lansstyrelsen.se/skane

Martina Skrak, Länsstyrelsen Skåne

Länsstyrelsen Skåne

Länsstyrelsen Skåne jobbar för att hela länet ska bli jämställt. Målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Länsstyrelsen arbetar utifrån ett så kallat intersektionellt perspektiv. Det innebär att vi försöker synliggöra hur fler maktordningar och diskrimineringsgrunder än kön, som exempelvis könsidentitet, sexualitet, etnicitet, socioekonomi eller funktionsnedsättning, är sammanflätade och kan förstärka varandra.

Under Stora Likarättsdagarna 2024 kommer Martina Skrak, jämställdhetsstrateg vid Länsstyrelsen Skåne att berätta mer om rapporten, som är ett samlat initiativ från 16 länsstyrelser och omfattar resultat från 224 kommuner samt 16 regioner.

”Likarättsarbetet, i hela vårt land, handlar mycket om ’universell design’. I praktiken innebär det att skapa ett mer inkluderande samhälle som är tillgängligt för så många som möjligt, till exempel i vår kollektivtrafik”

Jasna Martinsson, Certifierad Likarättsambassadör, Region Skånes Likarättsakademi, strategisk utvecklare, Skånetrafiken

Framtidens tillgänglighetsarbete för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning lever i ett stort socioekonomiskt och hälsomässigt utanförskap. Som demokratisk utvecklingsaktör har därför Region Skåne, med hjälp av uppdragen som ryms inom området ”Regional fysisk planering”, försökt att definiera och verka för framtidens tillgänglighetsarbete. Det är ett arbete som bygger på en mer värdeskapande samhällsplanering och som stärker gemenskapen.

Ny metodik inom samhällsplanering

Utifrån paradigmet ”gestaltad livsmiljö” och det tillhörande perspektivet om ”universell utformning” har en ny metodik inom samhällsplaneringsfältet tagits fram. Den kan bli

Framtidens tillgänglighetsarbete ska handla om ett maximalistiskt förhållningssätt där graden av social delaktighet som en miljö tillåter ska avgöra hur pass tillgänglig den är

praktiskt användbar i andra delar av Sverige vid både regional och kommunal samhällsplanering. Genom en samhällsplanering med högre kvalitet kommer vi åt orsakerna till ojämlikheten som drabbar personer med funktionsnedsättning.

Förändra synen på tillgänglighet

Under det senaste året har projektet ”Fysisk tillgänglighet som social delaktighet” genomförts av enheten för regional planering. Projektets syfte har varit att förändra sättet på vilket tillgänglighetsfrågor ramas in och således påbörja en aktiv förflyttning mot framtidens tillgänglighets-

arbete. Det har handlat om att förändra synen på tillgänglighet; genom att gå från en ansats baserad på fysisk tillgänglighet som juridisk tillräcklighet till en ansats som kretsar kring fysisk tillgänglighet som social delaktighet. Framtidens tillgänglighetsarbete ska inte handla om en miniminivå gällande laguppfyllnad för tillgänglighet. Framtidens tillgänglighetsarbete ska handla om ett maximalistiskt förhållningssätt där graden av social delaktighet som en miljö tillåter ska avgöra hur pass tillgänglig den är.

Mervan Sert och Jesper Borgström, samhällsplanerare, Region Skånes avdelning för regional utveckling

Tillgänglighetsarbete

Under våren 2023 genomfördes en workshopserie där deltagarna gemensamt reflekterade kring hur den ovan nämnda förflyttningen ska gå till i praktiken. Deltagarna kom bland annat från olika delar av Region Skåne, flera skånska kommuner, statliga myndigheter och funktionsrättsorganisationer. Det hela resulterade i en metodik för att förverkliga framtidens tillgänglighetsarbete. I ett fördjupningsspår om funktionsnedsättning den 22/5 under Stora Likarättsdagarna 2024 kommer vi att berätta mer om projektet, genomförda workshops och den metodik som tagits fram.

Diskriminering, ett utbrett samhällsproblem

Diskriminering är ett utbrett samhällsproblem och förekommer inom alla områden i det svenska samhället. Det visar Diskrimineringsombudsmannens första årliga rapport om förekomst av diskriminering. Rapporten pekar på att riskerna att utsättas är särskilt stora i skolan och i arbetslivet.

Rapporten "Förekomst av diskriminering i Sverige 2023" visar att ett mycket stort antal personer uppger att de diskrimineras varje år. Representativa enkätundersökningar tyder på att långt många fler än de som vänder sig till DO kan vara utsatta. Undersökningar från bland annat Folkhälsomyndigheten, Arbetsmiljöverket och MUCF (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) indikerar att minst 500 000 personer upplever diskriminering varje år.

Synliga kännetecken för religion ökar risken

Alla människor kan utsättas för diskriminering, men rapporten visar att riskerna är större för vissa individer samt grupper av individer beroende på situation och samhällsområde. I skolan är trakasserier ett stort problem, och elever med funktionsnedsättningar, inte minst

så arbetssökande med arabiska/muslimska namn i större utsträckning än andra att diskrimineras i samband med rekryteringssituationer.

Rapporten visar också att kvinnor och yngre mer än andra uppger att de utsätts för sexuella trakasserier i arbetslivet.

DO:s nya rapport kombinerar kunskap från flera olika datakällor. Rapporten bygger på kunskap som DO tagit del av inom ramen för den egna verksamheten, samt på aktuell forskning och data från andra aktörers undersökningar. Rapporten ger inte en heltäckande bild av diskrimineringen i Sverige men är en central och viktig pusselbit i arbetet med att motverka diskriminering. Det är första gången som DO ger ut en rapport som på en övergripande nivå beskriver utsatthet för diskriminering i Sverige. DO kommer succesivt att utveckla de årliga rapporterna för att ge en så utförlig bild av förekomst av diskriminering som möjligt.

Clas Lundstedt, DO

Läs gärna hela rapporten på DO:s webbplats, www.do.se

”

Jag anser att det vi ser gällande förekomsten av diskriminering i Sverige är alarmerande. Att så många människor lever med den utsatthet som det innebär att uppleva diskriminering är ett problem som samhället måste ta på stort allvar

Lars Arrhenius, Diskrimineringsombudsmannen

neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, är särskilt utsatta. I arbetslivet är personer som förmodas tillhöra en viss etnisk grupp eller religion särskilt utsatta för diskriminering, bland annat i form av trakasserier och misstänkliggöranden i olika sammanhang. Det rör inte minst individer som bär synliga kännetecken för en viss etnisk tillhörighet eller religion, till exempel muslimska kvinnor med slöja. Inom arbetslivet riskerar ock-

Tabell 3. Andel (procent) av befolkningen 16-74 år som uppger att de upplever att de på arbetsplatsen är utsatta för diskriminering som har samband med respektive diskrimineringsgrund, 2015-2021.

Diskrimineringsgrund	2015	2017	2019	2021	Uppskattat antal utsatta (2020)*
Någon av diskrimineringsgrunderna	10	12	12	10	508 000
Kön	4	5	5	4	203 000
Könsidentitet eller könsuttryck	1	1	1	1	51 000
Etnisk tillhörighet	3	3	3	2	102 000
Religion eller annan trosuppfattning	2	2	2	2	102 000
Funktionsnedsättning	1	1	1	1	51 000
Sexuell läggning	—	1	1	—	—
Ålder	5	6	7	5	254 000

Källa: Arbetsmiljöundersökningen. Respondenterna är folkbokförda personer 16-74 år som är sysselsatta (yrkesarbetar).

*Uträkningen baseras på uppgifter från Arbetskraftsundersökningen (AKU) att antalet folkbokförda sysselsatta i åldern 16-74 år var 5 083 000 personer i december 2021. Skattat antal utsatta personer avrundas till närmaste tusental.

”Det behövs flera insatser för att minska det lidande som psykisk ohälsa kan leda till. Vi ser det inom vården, näringslivet, skolan och även idrotten. För att öka både välmående och prestation behöver den psykiska hälsan uppmärksammas”

Susanna Hedenborg, Forskning och samverkan, professor i idrottsvetenskap, Malmö universitet

Möt Susanna Hedenborg på Stora Lekarättsdagarna!

Tre läkares tankar om medveten närvaro

Skulle du vilja stanna upp och se dig runtomkring?
Skulle du vilja få tid att reflektera och agera på ett mer balanserat och medvetet vis?

Att träna ”medveten närvaro” är att med ett öppet sinne fokusera på det som är här och nu, samt göra medvetna val. Precis som att motionera, är det något som vi aktivt kan välja att göra regelbundet för att ta hand om vår kropp, våra tankar och känslor, både hemma och på arbetet. Sedan flera år tillbaka använder vi medveten närvaro som en viktig del i vårt likarättsarbete. I denna text får du ta del av tre läkares tankar om just medveten närvaro.

En regelbunden träning i medveten närvaro kan ske på väldigt många olika vis, precis som vid motion. Ett sätt är att läsa en dikt, lyssna på ett stycke musik eller kanske se en film. Vi valde att läsa Mary Olivers dikt ”When I am among the trees”^[1], och sedan reflektera över den.

Genom att läsa en dikt kan vi uppleva olika saker och få en speciell känsla, till exempel bli arg, ledsen eller glad. Några uppnår ett tillstånd av lugn, upprymdhet eller kanske ingenting alls. Det blir en upplevelse som såklart kan skilja sig från författarens egen. Vi upplever något eget unikt i stunden, här och nu.

I dikten^[1] skriver Mary Oliver om hur de olika träden i skogen utstrålar strimmor av glädje. Hon beskriver sedan målande hur de dagligen nästan räddar henne när hon är så långt borta från hoppet om sig själv, om sin godhet och förmåga att sakta ner och få insikt. I dikten^[1] förenas rörelse, språk och ljus i en väldigt vacker beskrivning. I sista stycket ropar träden till henne om att det är enkelt och att även du har kommit till världen för att färdas lätt, fyllas med ljus och skina.

Wei Yu: ”Precis som i dikten hör jag skogens röst när jag rör mig långsamt med lugna andetag. Mindful Qigong talar vänligt till mig: ”Det är tryggt att sakta ner och bara vara, om så bara fem minuter.” I stillhet står jag som mitt träd, med

huvudet som trädets krona, högt upp mot himlen, och benen rotar stadigt ner i jorden. Skogen omfamnar mig och tar hand om mig, kravlöst. Fokus på kroppen leder energi att flöda i sinnet.”

Ola Björgell: ”Det är ett starkt avslutande budskap i dikten. Jag ser det som att vi alla kan fyllas med vänlighet och dela med oss av den gåvan till alla vi möter. Det är kärnan i det kärleksfulla mellanmänskliga och sanna mötet. Det är grunden för arbetet med mänskliga rättigheter, där vi alla ska få finnas på denna jord med precis samma värde, med lika rättigheter och lika möjligheter.”

Ola Schenström: ”Att vara i naturen hjälper oss till kärnan i mindfulness – att vara fullt närvarande med det som är – här och nu – som i ett möte med en annan människa. Det sker när vi ’bara’ lyssnar eller ’bara’ blir lyssnade på utan att omedelbart bedöma eller bli bedömda. Full närvaro känns och är grundläggande för förtroende, tillit och samarbete i möten, i och utanför vården eller i familjen. Övning 10 minuter per dag kan räcka. Prova får du se.”

Referens

- Här kan Du läsa Mary Olivers dikt ”When I am among the trees”: Devotions, The Selected Poems of Mary Oliver, New York: Penguin Press, an imprint of Penguin Random House LLC, 2017. ©2017

Wei Yu

Ola Björgell

Ola Schenström

Medvetna möten

Medvetna mellanmänskliga mötens magi

I ett fördjupningsspår den 22/5 på Stora Lekarättsdagarna 2024 får du möta Ola Schenström, Wei Yu, och Ola Björgell som alla tre på olika vis arbetar med medveten närvaro (mindfulness). Det blir en dag med interaktiva moment i dialog och rörelse kring möte och bemötande samt i medveten närvaro. Vi fokuserar på vikten av att stanna upp, lyssna och reflektera tillsammans. Det medvetna mellanmänskliga mötets magi står i fokus.

När vi ser världen med

Jag är på väg till Simrishamn. Där ska jag möta Gudrun Schyman. Alla vet vem hon är. I över 40 år har Gudrun varit drivande i frågor om vår miljö och vårt klimat, samt om fred och feminism. Huvudtemat på Stora Likarättsdagarna 2024 är ”jämställdhet”, något som hon kämpat för genom hela sitt liv.

Text & bild: Ola Björgell

Moder Jord

På vägen till Gudrun passerar jag Brösarps backar, i hjärtat av Österlen. Det är ljuvligt vackert och blir som en metafor – Moder Jord; det viktiga vi ska prata om idag, kvinnor och barn, det globala klimathotet, och om hur allt hänger ihop. Vi möts över en lunch nere vid fiskrestaurangen. Här i Simrishamn är Gudrun aktiv som ordförande i ”Klimatalliansen”, vilken beskrivs som en rörelse över alla blockgränser, med alla politiska inriktningar representerade.

Inför min intervju har jag läst på lite på hennes egen hemsida ”schyman.se”. Där finns hundratals feministbrev att ta del av.

Gudrun: Jag började med det första brevet för att jag då slutade att vara medlem i Vänsterpartiet. Jag beslöt mig för att lämna partiet då jag inte fick igenom en paroll till ett val med titeln ”Vi ser världen med kvinnors ögon”. Det var ju väldigt konstigt, det är ju halva befolkningen... Det ansågs vara för provocerande.

Ola: Vem provocerar det och varför?

G: Män förstås, och jag tror att det är för att ni inte vill bli påmind om att ni har mer makt och inflytande på kvinnors bekostnad. Det är fortfarande en väldigt känslig fråga. Jag är inte säker på att något parti ens idag skulle anamma den åsikten.

O: Idag bjuder du väldigt tydligt ”upp till dans” för alla, oavsett kön eller partifärg. Är det kanske vägen framåt, lite mindre provocerande?

G: Ja, jag förespråkar samarbete. Jag tycker

att vi borde kunna använda våra demokratiska verktyg bättre. Vi borde kunna vara klokare och bättre förstå hur konflikter skapas. Då måste vi ha kunskap, vi kan inte värja oss för det. Det finns ett skäl till att det heter ”lika rättigheter”. För att många på olika sätt har förvägrats den rättigheten som många andra tycker är självklar.

Jag tycker att vi ska synliggöra maktstrukturerna för att kunna prata om vad som händer när man använder makt. Några kanske gör det utan att vara medveten om det. Det gäller ju för alla rättigheter. Om vi blir medvetna kan vi få en förståelse och en kunskap.

Tänk om vi skulle byta ut rubriken på artikeln till de andra delarna i diskrimineringslagen, och säga: ”Nu ser vi världen med funktionsnedsattas ögon” och så vidare. Vad ser vi då? Ja då ser vi någonting annat än det vi tror är verkligheten

O: Du vågar prata om det svåra, ruska om lite och utlösa debatt. Du bjöd in alla partier nyligen, för att över alla partigränser prata om klimatet. Men gehöret blev påtagligt svalt.

G: Då tänkte jag, ”gud vilka fegisar”. Vår pågående klimatkris är en existentiell kris som vi står inför. Den kan man inte stoppa ner i ”höger- eller vänsterlådan”. Vi kan inte förminska den till en fråga om ideologi. Vi måste sätta oss ner och prata tillsammans, ungefär som under covid-krisen.

Möt
Gudrun Schyman
på Stora Likarätts-
dagarna i föredrag
och i dialog

kvinnors ögon

Om våld

G: Mäns våld mot kvinnor är det mest brutala sanktionerade våldet som vi kan se tycker jag, och det ser vi ju överallt. Det är ingen som kan

”

Nu vill jag se alla stå på rad och säga ”nu lyssnar vi på vetenskapen”, nu måste vi göra det som krävs!

säga, ”det förekommer inte”, det är väl belagt. Det finns en föreställning om att det inte ska förekomma här, ”jag vet ingen”...

O: Och vem är det som håller det ifrån sig?

G: Jag tror väldigt många försöker hålla det ifrån sig, både kvinnor och män. Jag tänker på metoo-rörelsen som synliggjorde hur vanligt våld och trakasserier är. Även här i Sverige och inte minst i hälso- och sjukvården. Det är inte så konstigt, det är de kvinnodominerade arbetsplatserna som drabbas värst.

Jag tänker också på utbildningsnivå. Det finns de som säger att ojämställdhet är en utbildningsfråga. I så fall skulle det inte vara ojämställt i de högre utbildningarna men det är det ju. Det är inte en utbildningsfråga. Det är en fråga om makt.

Vi ser nu hur allt hänger samman med klimatkriser och konflikter som beväpnas och militariserar, där stora matleveranser stoppas. Kvinnokroppen blir ett verktyg i dessa våldsamma konflikter, där kvinnor systematiskt våldtas

framför deras män och barn. Man måste våga se våldet och våldets konsekvenser på alla nivåer, från det som sker i hemmet och ut till slagfältet. Jag är otroligt besviken på att så få är beredda att analysera våldets funktion, i alla former av konflikter. Det är inte en slump att vi har pågående krig i världen och ett pågående gängkrig i vårt eget samhälle. Det hänger ihop. När våldet eskalerar så sker det på många platser samtidigt.

O: Hur får vi ihop det med mäns våld mot män?

G: Nu är det män som mördar män och barn. Det är hela den våldsmoraliteten, som är inbäddad i samhället, där man får sin identitet från våldet. Vi har sett det förr men inte i denna omfattning. All forskning säger, satsa i början så blir det bättre i slutet. Det betyder från barnavårdscentralen och hela vägen från livets start genom skolan. Det är bara att ösa på, det finns ingen annan väg. Det skulle dessutom bli väldigt lönsamt rent samhällsekonomiskt.

Om Du fick önska något

O: Vad skulle Du önska mest av allt inför framtiden? Vad är viktigast av allt?

G: Det viktigaste är att vi tar klimatkrisen på allvar. Att vi alla tar in att det är en kris och blir krismedvetna. Det måste bli ett uppvaknande. När det gäller målet om att uppnå jämställdhet så måste vi inse att det har backat. Man ska aldrig backa med mindre än det är för att ta sats. Så nu måste vi tillsammans ta sats!

”Idag är det stort fokus på gängvåldet men vi får inte glömma bort det grova våld som sker inom parrelationer. Det är viktigt att vi strävar efter att arbeta kunskapsbaserat och i nära samverkan mellan praktik och akademi så att vi kan bekämpa detta våld som påverkar så många, varje dag.”

Anna-Karin Ivert och Caroline Mellgren kommer att föreläsa om våld i nära relationer på Stora Likarättsdagarna 2024 i första dagens gemensamma program.

”Welcome to Sweden” – patienternas upplevelser av diskriminering

I Patientnämnden Skånes nya analys synliggörs synpunkter rörande kommunikation och bemötande kopplat till någon av diskrimineringsgrunderna.

Analysen innehåller många viktiga berättelser om sådant som patienter eller närstående upplevt i kontakt med vården.

Hundratals berättelser från patienter

Patientnämnden Skåne har sedan 2021 diskrimineringsgrunderna som fokusområden för inkomna synpunkter. Totalt har det under de senaste två åren inkommit 11 547 synpunkter. 233 av dessa 11 547 synpunkter har fokusmarkerats på någon av de sju diskrimineringsgrunderna. I

”

När synpunkten tas emot och registreras tar inte Patientnämnden Skånes handläggare ställning till om det skett någon diskriminering utifrån lagens mening utan lyssnar på patientens berättelse

Jonas Duveborn, förvaltningschef, Patientnämnden Skåne

rapporten ”Welcome to Sweden” har 86 av dem, som handlar om kommunikation och bemötande, analyserats av Mikael Olausson och Malin Sturesson på Patientnämnden Skåne.

Upplevelsen av diskriminering på grund av etnisk bakgrund

Vanligast bland synpunkterna är att patienterna eller deras närstående berättar att de upplevt diskriminering utifrån sin etniska bakgrund. Därefter följer diskriminering utifrån funktionsnedsättning eller ålder.

– När synpunkten tas emot och registreras tar inte Patientnämnden Skånes handläggare ställning till om det skett någon diskriminering utifrån lagens mening utan lyssnar på patientens berättelse. Sedan återrapporteras synpunkten till vården för att vården ska få kännedom om vad patienten upplevt, berättar Jonas Duveborn, förvaltningschef på Patientnämnden Skåne.

Bland synpunkterna finns något fler berättelser som handlar om barn. En del berättelser visar att mötena mellan patient och vårdgivare varit problematiska, exempelvis där vården valt att tillkalla polis eller väktare.

Alla berättelser är värdefulla!

Ola Björgell, regionöverläkare med funktionsansvar för likarätsarbetet i Region Skåne, beskriver att samtliga berättelser från människor som

Malin Sturesson på Patientnämnden Skåne i samtal med en patient.

upplevt sig ha blivit diskriminerade är värdefulla för förbättringsarbetet.

– Jag brukar säga att vi behöver vara bäst på två saker. Det första är att vi behöver vara bäst på det yrke vi har oavsett vad vi arbetar med i organisationen. Det andra är att vi behöver vara minst lika bra på att ta hand om de människor vi dagligen möter i vårt arbete. Att arbeta för ett gott möte och bemötande är något vi behöver göra tillsammans varje dag, säger han.

Patienternas berättelser har i flera fall lett till samtal om bemötande på arbetsplatsträffar och i personalgrupper. Det finns ett exempel där patienten med närstående bjudits in för uppföljande möte på mottagningen för att bygga nytt förtroende. Ett annat exempel har lett till förbättrade rutiner som underlättar för personer med hörselnedsättning som behöver tolk.

”Patienter och närståendes berättelser är väldigt viktiga i vårt förbättringsarbete. Det bidrar till en mer personcentrerad vård när dessa berättelser återrapporteras till arbetsplatsen och ständigt ökar kunskapen i vår organisation”

Johanna Holmberg, HR-direktör, Region Skåne

Årets Stora Likarättspris sätter patienternas och anhörigas berättelser i fokus!

Jonas Duveborn representerade pristagarna vid utdelningen. På bilden, från vänster, ses: Johanna Holmberg, HR-direktör, David Westerlund, 2:e vice ordförande personalnämnden, Jonas Duveborn, förvaltningschef, Linda Allansson Wester, ordförande personalnämnden, Vinko Fihnmikulic, stabschef, KSHR.

Under 2023 författade Malin Sturesson och Mikael Olausson vid Patientnämnden Skåne den omfattande analysen ”Welcome to Sweden”. Analysen har spridit kunskap inom och utanför organisationen om hur viktigt arbetet med likarätt är. Det uppfyller Stora Likarättsprisets kriterier på nytänkande och engagemang i arbetet med att motverka diskriminering. Pristagarna har systematiskt arbetat för att möjliggöra mångfald genom att synliggöra synpunkter från både patienter och närstående. Personalnämnden har enhälligt beslutat att utse dem till 2023 års vinnare av Stora Likarättspriset.

Alla föds nakna

I podcasten ”Alla föds nakna” förlängs och förstärks samtal från det offentliga rummet där människor möts. ”Alla föds nakna” är podcasten som lyfter likarättsfrågor ur flera olika perspektiv. De medverkande är de som vet – för att du också ska få veta!

Podcasten sker en dialog och reflektion. Oftast är utgångspunkten diskrimineringslagens sju grunder, för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Likarättsfrågor har aldrig varit så aktuellt som nu, i ljuset av allt som händer i vår omvärld. Det driver oss att fortsätta framåt och skapa fler poddavsnitt!

Podcasten kan användas helt fritt i utbildningssyfte och ”finns där poddar finns”. Vi har exempelvis använt avsnitt som ”prepp” inför arbetsplatsträffar (APT), efter likarättsronder och i kursverksamhet till 100-tals ST-läkare.

Åsa Stenéus

Taiwo Draycott

Alla föds nakna

Nu finns det 12 avsnitt av ”Alla föds nakna” att lyssna på!

- Bonusavsnittet med Alf och Ola
- Diskrimineringslagen och aktiva åtgärder
- Ungdomsmottagningen i Vellinge
- Skånetrafikens kundtjänst
- RFSL Rådgivning
- Barnkonventionen och barnet som rättighetsbäare
- Rickard Söderberg och Gullan Bornemark
- Karin, Pontus och vinnarna av Stora Likarättspriset
- Teckenspråkstolkarnas perspektiv
- Tillsammans ger vi kärleken skjuts!
- Det som är nödvändigt för några är bra för alla
- Musik i väntrummet under patientresan

Tips!

Är du sugen på mer bra podd? Då rekommenderar vi avsnitt 19 hos Global hälsa-podden från Svenska Läkaresällskapet där du hör en intervju med Likarättsakademins Taiwo och Ola.

LIKARÄTT
och lika möjligheter

Stora likarätts dagarna

Malmö Arena 21-22 maj, 2024

Sveriges största tvärprofessionella kongress om likarätt med diskrimineringslagen i fokus. Utbildning och fortbildning för alla yrkesgrupper.

♀♂ Årets tema - JÄMSTÄLLDHET

- Antidiskriminering
- Global hälsa
- ”Ja må hon leva”
Stora Likarättsgalan 2024
- Fika & lunch, mingel och nätverkande
- Fördjupningsspår:
Jämställdhet
Möte, bemötande & medveten närvaro
Psykisk & fysisk funktionsnedsättning

100 årsjubileum

Info och anmälan www.likarätt.nu

Ett arrangemang under ledning av Region Skånes likarättsakademi. I nära samarbete med Musik i Syd och Svenska Läkaresällskapet.

MUSIK I SYD
SKÅNE • KRONOBERG

Svenska
Läkaresällskapet